

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор ВНПЗ «ДГУ»
професор

_____ **О. В. Негодченко**
«30» березня 2017 р.

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування, додаткового вступного екзамену
з дисципліни

«ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА»

при вступі на навчання для здобуття освітнього ступеня бакалавра
за напрямом підготовки 6.030401 «Правознавство»
на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»;
освітнього ступеня магістра за спеціальністю 081 «Право»

Теорія держави та права // Програма фахового вступного випробування, додаткового вступного екзамену. – Дніпро: ВВПЗ «Дніпропетровський гуманітарний університет», 2017. – 15 с.

РОЗРОБНИК:

Макушев П.В. – декан юридичного факультету, кандидат юридичних наук, професор.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Коломоєць Т.О. - доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету (Запорізький національний університет)

Мудрієвська Л.М. - к.ю.н., к.філос.н., доцент, завідувач кафедри теорії держави та права, конституційного права і державного управління (Дніпропетровський національний університет)

Голова фахової атестаційної комісії
з теорії держави та права

_____

(підпис)

В.М. Горяник

Схвалено Приймальною комісією університету

Протокол від 30 березня 2017 року № 2.

ВСТУП

Програма щодо підготовки та складання фахового вступного випробування для здобуття освітнього ступеня бакалавра, додаткового вступного екзамену для здобуття ступеня магістра це компактно викладений матеріал, який розкриває зміст навчальної дисципліни «Теорія держави та права».

Навчальна дисципліна передбачає опанування: методології дослідження державно-правових явищ; загальнотеоретичних понять та категорій; сутності, змісту та форм держави і права; системи основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина; поняття громадянського суспільства та правової держави; структури права, законодавства; правових форм діяльності держави; правового регулювання суспільних відносин; ролі законності та правопорядку в правовій і політичній системах суспільства.

Метою програми навчальної дисципліни «Теорія держави та права» є спроба нагадати абітурієнтам про загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави і права.

Вивчення дисципліни «Теорія держави та права» передбачає досягнення такого кваліфікаційного рівня підготовки абітурієнта, при якому він повинен:

Знати:

- предмет загальної теорії держави та права;
- основні і допоміжні методи дослідження держави і права;
- плюралізм концепцій щодо походження держави і права;
- визначення поняття та ознаки держави, а також її історичні типи;
- поняття та структуру форми держави, а також різновиди форми правління, форми державного устрою та державно-правового режиму;
- закономірності побудови правової держави та громадянського суспільства;
- поняття права, його принципи, функції, форми та соціальну цінність;
- структуру права і законодавства;
- правові форми діяльності держави: правотворчість, правозастосування і тлумачення норм права;
- поняття правомірної поведінки, правопорушення та юридичної відповідальності;
- поняття законності, дисципліни, правопорядку і суспільного порядку.

Уміти:

- володіти загальнотеоретичними поняттями і категоріями;
- використовувати теоретичні знання в юридичній практиці;
- знаходити необхідну юридичну та іншу літературу для поповнення своїх теоретичних знань і користуватись нею;
- орієнтуватись в межах чинності нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб;
- використовувати правові процедури захисту прав і свобод людини;
- аналізувати і тлумачити норми права;
- здійснювати юридичну кваліфікацію правової поведінки суб'єктів;
- обґрунтовувати законність і доцільність правових рішень, що приймаються.

ТЕМА № 1. ПРЕДМЕТ ТА МЕТОД ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

Загальна характеристика теорії держави і права (поняття, об'єкт, предмет, функції, структура). Предмет теорії держави та права. Поняття та види державно-правових закономірностей. Методологія теорії держави та права. Загально-філософські, загальнонаукові, спеціально-юридичні методи пізнання державно-правових явищ.

Функції теорії держави і права та їх класифікація. Зміст онтологічної, евристичної, прогностичної, виховної, методологічної, ідеологічної та практично-прикладної функцій теорії держави і права.

ТЕМА № 2. ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

Характерні риси публічної влади та соціальних норм первісного суспільства. Ознаки, які відрізняють державу від організації влади первісного суспільства. Відмінність норм права від правил поведінки членів первісного суспільства.

Аналіз теорій виникнення держави, причини їх багатоманітності. Концепції походження держави: міфологічна і теологічна, патріархальна і патерналістська, органічна та договірні концепції, психологічна, класова теорії, концепція насильства, дифузійна, спортивна, расова теорії походження держави, теорія спеціалізації. Теорії походження права: теорія примирення, регулятивна, теологічна, історична, класова теорії походження права, теорія природного права та теорія спеціалізації. Причини (закономірності) виникнення держави і права.

ТЕМА № 3. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ДЕРЖАВИ

Різноманітність наукових підходів щодо розуміння держави. Держава як політична, структурна і територіальна організація домінуючої частини населення.

Загальне поняття та соціальне призначення держави. Різноманітність визначень поняття держави. Основні ознаки держави: Суверенітет; територія; державний апарат; державна влада; позитивне право. Ознаки, які відрізняють державу від інших організацій суспільства.

Форми здійснення функцій держави. Правоустановча, правотворча, право інтерпретаційна, право застосовна та правоохоронна діяльність держави. Методи здійснення функцій держави: переконання, заохочення та примус.

Сучасні уявлення про сутність держави.

ТЕМА № 4. ДЕРЖАВА В ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ СУСПІЛЬСТВА

Поняття політичної системи суспільства та її різновиди. Поняття, структура та зміст елементів політичної системи суспільства. Суб'єкти політики; політичні норми і принципи; політичні відносини; політичний процес і політичний режим; політична свідомість і політична культура.

Влада та її структурні елементи. Загальна характеристика та ознаки політичної влади. Співвідношення політичної і державної влади.

Об'єднання громадян у політичній системі суспільства: поняття, види та засади їх діяльності. Поняття громадської організації та її види. Загальна характеристика політичних партій, види та функції політичних партій.

Поняття трудового колективу, органу самоорганізації громадян, громадського руху та їх функції у політичній системі суспільства.

Поняття та види демократії. Самоврядування народу: поняття, принципи та форми його здійснення. Особливості політичної системи суспільства в Україні.

ТЕМА № 5. ТИПОЛОГІЯ ДЕРЖАВ ТА ФОРМА ДЕРЖАВИ

Поняття типології держави. Характеристика основних сучасних підходів до типології держави. Теорія суспільно-економічних формацій як ідейна основа формаційного підходу до типології держави. Зміна способу виробництва як основні причина зміни історичних типів держави.

Цивілізаційний підхід до типології держави. Переваги та недоліки формаційного і цивілізаційного підходів до типології держави. Типологія держав по відношенню до релігії.

Поняття та структура (елементи) форми держави. Республіка та монархія як різновиди форми державного правління. Форма державного (територіального) устрою, прості та складні державні утворення. Поняття державно-правового (політичного) режиму та його різновиди.

Співвідношення типу та форми держави.

ТЕМА № 6. ПРАВА ЛЮДИНИ ТА СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЇХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Правовий статус особи: поняття, структура, види і тенденції. Людина, особа, громадянин.

Покоління прав людини. Права людини в міжнародних документах. Хартія прав людини. Загальна декларація прав і свобод людини. Пакт про громадянські і політичні права. Пакт про економічні, соціальні і культурні права.

Основні права людини: поняття, класифікація, тенденції розвитку. Система гарантій їх реальності. Основні напрямки розвитку прав особи у державах соціальної демократії.

Поняття механізму забезпечення прав і свобод людини та його структура. Механізм реалізації прав і свобод людини. Форми, методи і механізм діяльності правоохоронних органів по забезпеченню прав громадян.

ТЕМА № 7. МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВИ

Поняття механізму держави та його структура. Поняття державного апарату (державного органу), його структура та співвідношення з механізмом держави. Класифікація державних органів. Категорії державних службовців. Поняття та зміст компетенції державного органу.

Принцип розподілу влад і система державних органів України. Глава держави. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади. Механізм держави і місцеве самоврядування. Форми та методи взаємодії органів держави і місцевого самоврядування.

ТЕМА № 8. ОСНОВНІ СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ДЕРЖАВИ

Різноманітність сучасних концепцій держави, їх загальна характеристика.

Концепції і теорії держави: правової держави, “держави загального благоденства”, еліт, фашистські ідеї державності, національної держави. Теорія конвергенції. Ідея анархістської держави. Соціальна держава: поняття, принципи, функції.

ТЕМА № 9. ПРАВОВА ДЕРЖАВА І ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Ідея правової держави як загальнолюдська цінність, її становлення і розвиток. Правова держава – мета демократичних рухів. Основи сучасної концепції правової держави. Зміст принципів верховенства права; розподілу держаної влади; визнання та реального забезпечення прав і свобод людини; взаємної відповідальності особи і держави.

Громадянське суспільство – соціальна основа правової держави. Поняття і природа громадянського суспільства та його характерні риси.

ТЕМА № 10. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ПРАВА

Право як явище суспільства, його природа. Право об'єктивне та суб'єктивне.

Проблема праворозуміння. Позитивні та негативні риси різних концепцій праворозуміння. Теорія природного права. Історична школа права. Концепція позитивізму у праві. Соціологічний підхід до розуміння права. Психологічна теорія права та інші.

Об'єктивна необхідність права і його взаємозв'язок з державою, політикою, економікою. Принципи права як провідні засади, ідеї права, що в конкретному вигляді характеризують його зміст, визначають спрямованість правового регулювання (загально соціальні, галузеві та міжгалузеві принципи тощо).

ТЕМА № 11. НОРМИ ПРАВА В СИСТЕМІ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН.

Соціальне, нормативне та ненормативне регулювання. Поняття та види соціальних норм. Класифікація соціальних норм. Норми моралі. Звичаї та традиції. Політичні норми. Норми громадських об'єднань (корпоративні норми). Релігійні норми. Норми права.

Поняття та ознаки норм права.

ТЕМА № 12. НОРМИ ПРАВА

Поняття норми права. Поняття та різновиди класичних (спеціалізованих) норм права. Поняття структури норми права. Структура регулятивної та охоронної норми права. Поняття та різновиди структурних елементів норми права (гіпотези, диспозиції та санкції).

Способи викладання норм права в статтях нормативно – правового акта (прямий, відсильний, банкетний).

ТЕМА № 13. ПРАВОУТВОРЕННЯ ТА ФОРМИ (ДЖЕРЕЛА) ПРАВА

Проблема правоутворення: поняття, стадії та фактори, які впливають на процес правоутворення. Етапи правоутворення. Правотворчість: поняття, види, принципи та функції. Стадії правотворчого процесу. Правотворча і законотворча ініціативи.

Поняття та види джерел права. Нормативно-правовий акт. Нормативний договір. Правовий звичай. Правовий прецедент. Інші джерела права.

Види нормативно-правових актів. Загальна характеристика законів та підзаконних нормативно-правових актів. Відмінність нормативно-правового акта

від акта застосування норм права). Дія нормативно-правових актів у часі, просторі та на коло суб'єктів. Пряма та зворотна дія нормативно-правових актів.

ТЕМА № 14. СИСТЕМА ПРАВА І СИСТЕМА ЗАКОНОДАВСТВА

Поняття системи права і правової системи. Характеристика основних структурних елементів системи права. Правова норма. Інститут права. Підгалузь права. Галузь права. Публічне та приватне право. Коротка характеристика матеріальних та процесуальних галузей права. Система законодавства: поняття та структура. Співвідношення системи права і системи законодавства.

ТЕМА № 15. ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ ТА ЮРИДИЧНИЙ ФАКТ

Правовідносини: поняття і види. Регулятивні та охоронні, активні й пасивні, відносні й абсолютні правовідносини. Передумови виникнення, зміни та припинення правовідносин. Склад правовідносин. Суб'єкти правовідносин, їх види. Індивідуальні суб'єкти правовідносин. Колективні суб'єкти правовідносин. Юридичні особи. Правосуб'єктність, правоздатність, дієздатність, деліктоздатність.

Суб'єктивне юридичне право (правомочність) та суб'єктивний юридичний обов'язок. Об'єкти правовідносин та їх характеристика. Юридичні факти та їх класифікація. Юридичні дії та події.

ТЕМА № 16. РЕАЛІЗАЦІЯ НОРМ ПРАВА

Реалізація норм права: поняття, сутність, значення та форми. Дотримання, виконання, використання норм права як безпосередні форми реалізації права. Застосування норм права – особлива форма реалізації права. Основні ознаки застосування права. Підстави застосування норм права.

Стадії процесу застосування норм права та їх характеристика. Прогалини в праві, способи їх усунення та подолання. Аналогія закону і аналогія права. Юридичні колізії і способи їх вирішення. Акти застосування норм права: поняття, юридичні властивості, вимоги, які пред'являються до них, види цих актів. Відмінність актів застосування норм права від нормативно-правових актів.

ТЕМА № 17. ДЕРЖАВНА ДИСЦИПЛІНА, ЗАКОННІСТЬ, ПРАВОПОРЯДОК ТА СУСПІЛЬНИЙ ПОРЯДОК.

Поняття законності, принципи та гарантії. Співвідношення законності з правопорядком, суспільним порядком і дисципліною.

ТЕМА № 18. ПРАВОВА ПОВЕДІНКА

Правова поведінка: поняття та риси. Правовий вчинок та його складові елементи.

Поняття правомірної поведінки та її види. Мотивація правомірної поведінки. Маргінальна і конформістська поведінка, умови та причини їх існування в сучасному суспільстві. Правопорушення: поняття та різновиди за законодавством України. Злочини. Проступки (види проступків). Склад правопорушення та його елементи: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона. Казус (випадок або правова аномалія).

ТЕМА № 19. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Юридична відповідальність: поняття, види, мета та форми. Штрафна та правовідновлююча відповідальність. Конституційна, цивільна, дисциплінарна, адміністративна, кримінальна, матеріальна відповідальність. Принципи юридичної відповідальності. Підстави настання та притягнення до юридичної відповідальності. Обставини, що виключають юридичну відповідальність. Підстави звільнення від юридичної відповідальності. Необхідна оборона і крайня необхідність. Презумпція невинуватості як гарантія прав людини і громадянина.

ТЕМА № 20. ЗАКОННІСТЬ, ПРАВОПОРЯДОК І ДИСЦИПЛІНА

Законність: поняття, принципи та вимоги. Правопорядок і суспільний (громадський) порядок. Сутність правопорядку, його характерні риси. Структура, функції, принципи та види правопорядку. Взаємозв'язок правопорядку і законності.

Гарантії законності і правопорядку, їх поняття, види. Суспільні та юридичні гарантії законності та правопорядку. Законність і дисципліна. Види дисципліни. Гарантії законності і правопорядку. Роль правоохоронних органів в їх забезпеченні.

Співвідношення права, законності, правопорядку і суспільного порядку.

ТЕМА № 21. ПРАВОВА СВІДОМІСТЬ ТА ПРАВОВА КУЛЬТУРА

Поняття, структура та основні риси правосвідомості. Правова ідеологія. Правова психологія. Поведінкова складова. Професійна правосвідомість юриста. Деформація правосвідомості. Правовий дилетантизм. Правовий ідеалізм. Правовий нігілізм: поняття, причини його виникнення, вплив на стан режиму законності, реалізацію та забезпечення праві свобод громадян, шляхи його подолання.

Правова культура: поняття, види та елементи. Правові погляди і принципи. Правова культура у законодавчій і правозастосовній діяльності. Професійна правова культура. Правове виховання та його форми.

ТЕМА № 22. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ І ЙОГО МЕХАНІЗМ

Правове регулювання і його вплив на суспільні відносини. Предмет, прийоми, типи правового регулювання. Основні стадії процесу правового регулювання: етап правової регламентації суспільних відносин; етап дії правових норм; етап реалізації суб'єктивних прав і юридичних обов'язків та їх характеристика.

Основні елементи механізму правового регулювання: юридичні норми, правовідносини, акти реалізації суб'єктивних прав і юридичних обов'язків та їх характеристика. Якість та ефективність правового регулювання. Законність, правосвідомість, правова культура, правова активність як фактори дієвості механізму правового регулювання.

ТЕМА № 23. ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО

Поняття і значення порівняльного правознавства. Поняття правової системи.

Різноманітність сучасних правових систем. Романо-германська (континентального типу) правова сім'я та її особливості. Структура і джерела англо-саксонського права. Поняття, особливості та зміст загального права. Основні джерела англо-саксонського права. Специфіка дії правового прецеденту в сучасних умовах.

Особливості виникнення та загальна характеристика мусульманського права. Джерела мусульманського права. Особливості структури мусульманського права. Канонічне право. Звичаєво-общинна правова сім'я. Джерела звичаєво-общинної правової сім'ї.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р., № 254к/96-ВР
2. Акт проголошення незалежності України від 24.08.1991 //ВВР. – 1991. - № 38
3. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990//ВВР. – 1990. - № 3
4. Декларація прав національностей України //ВВР. – 1991 - № 53
5. Загальна декларація прав людини (ООН, 1948) – К., 1999
6. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (ООН, 1966) – К., 1999
7. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (ООН, 1966) – К., 1999
8. Європейська конвенція з прав людини (1950) – К., 1999
9. Конвенція ООН про права дитини – К., 1999
10. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII // Урядовий кур'єр від 03.02.2015 — № 21
11. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII // Урядовий кур'єр від 12.08.2015 — № 146
12. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 року N 2229-XII // Голос України від 13.05.1992
13. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI // Голос України від 18.04.2012 — № 70
14. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII Голос // України від 25.10.2014 — № 206
15. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від Урядовий кур'єр від 05.09.2012 — № 159
16. Про нотаріат : Закон України від 2 вересня 1993 року N 3425-XII // Голос України від 05.10.1993
17. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 6 листопада 2012 року № 5475-VI // Голос України від 28.11.2012 — № 226
18. Про державний кордон: Закон України від 04.11.1991 // Голос України від 18.12.1991
19. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року N 2365-III // Урядовий кур'єр від 28.04.2001 — № 77
20. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР // Урядовий кур'єр від 14.06.1997
21. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII // Голос України від 04.03.2015 — № 39
22. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII // Урядовий кур'єр від 31.08.2016 — № 162
23. Про Конституційний суд України: від 16 жовтня 1996 року № 422/96-ВР // Голос України від 22.10.1996 Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII // Відомості Верховної Ради України від 28.03.2014 — 2014 р. - № 13. - стор. 828. - стаття 222

24. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності : Указ Президента України від 10.06.1997 // Урядовий кур'єр від 14.06.1997

Навчальна література:

1. Алексеев С.С. Теория права – М., 1995
2. Алексеев С.С. Право: азбука-теория-философия: опыт комплексного исследования. – М., 1999
3. Андрусyak Т. Теорія держави і права – Л.1997
4. Бержель Ж.-Л. Общая теория права. – М., 2000
5. Берман Г.Дж. Западная тридцатилетняя традиция права%эпоха формирования. – М., 1998
6. Безродний Є.Ф., Ковальчук Г.К., Масний О.С. Світова класична думка про державу і право. Навчальний посібник – К., 1999.
7. Ведерніков Ю.А., Грекул В.С., Папірна А.В. Теорія держави і права: Навчальний посібник для підготовки до державного іспиту. - Дніпропетровськ: Юридична академія МВС України, 2005.
8. Головченко В.В., Ковальський В.С. Юридична термінологія. Довідник.- К., 1999
9. Жеругов Р.Т. Теория государства и права – М., 1995.
10. Загальна теорія держави і права. Навчальний посібник за ред. В.В.Копейчикова – К.:Юрінком, 2002
11. Загальна теорія держави і права. Навчальний посібник за ред. проф. М.В. Цвіка, доц. В.Д.Ткаченка, проф. О.В.Петришина – Харків, 2002
12. История политических и правовых учений. Учебник под ред. В.С. Нерсесянца. – М 1995.
13. Історія вчень про державу і право: Навч.посібник /Ю.А. Ведерніков, В.В. Чурпіта, А.М. Колодій та ін. – К.:Національна академія внутрішніх справ, 2001.
14. Кельман М.С. Теорія права. Навчальний посібник. - Тернопіль 1998.
15. Кельман М.С., Мурашин О.Г. Загальна теорія права (з схемами, кросвордами, тестами). – К., 2002
16. Колодій А.М. Принципи права України – К.:Юрінком, 1998.
17. Котюк В.О. Основи держави і права. Навчальний посібник. – К., 2001
18. Котюк В.О. Теорія права .– К.: Вентурі, 1996
19. Корж О.О., Негодченко О.В. Теорія розподілу влад в історії розвитку конституціоналізму. Навчальний посібник. - Дніпропетровськ, 1995.
20. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти). – К., 2003
21. Лившиц Р.З. Теория права. - М.,1994
22. Марчук В.М., Ніколаєва Л.В. Основні поняття та категорії права: Навч.посіб. для студ.ВНЗ – К., 2001
23. Морозова Л.А. Теория государства и права. – М.,2003
24. Нерсесянц В.С. Юриспруденция. Введение в курс общей теории права и государства. – М., 1998
25. Общая теория права. Учебник под ред. А.С. Пиголкина. – М., 1996

26. Общая теория права и государства. Учебник под ред. В.В.Лазарева – М., 1997.
27. Общая теория государства и права. Академический курс в 2-х томах. Под ред. М.М. Марченко – М:Зерцало, 1998.
28. Поляков А.В. Общая теория права: феноменолого-коммуникативный подход. – СПб., 2003
29. Погребной И.М., Шульга А.М. Теория права. Учебное пособие – Харьков, 1998.
30. Правовые системы стран мира. Энциклопедический справочник /Под. ред. д.ю.н.,проф. А.Я.Сухарева. – 2-е изд; изм. и доп. – М.:Изд-во Норма, 2001.
31. Рабінович П.М. Права людини та юридичне забезпечення – К., 1992.
32. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Видання 5, зі змінами. Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2001.
33. Скакун О.Ф. Теория государства и права: Учебник.- Харьков: Консум; Ун-т внутр дел, 2000.
34. Скакун О.Ф. Теорія держави та права: Підручник. – Харків: Консум, 2010.
35. Скакун О.Ф. Теория государства и права (энциклопедический курс): Учебник. – Харьков: Эспада, 2005. – 840 с.
36. Сурілов О.В. Теорія держави та права. Учбовий посібник – Одеса: Астропринт, 1998.
37. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.
38. Теорія держави і права: Навчальний посібник./А.М.Колодій, В.В.Копейчиков, С.Л.Лисенков та ін.- К., 2002
39. Теория государства и права. Учебник под ред. Н.И. Матузова и А.В. Малько. – М.:Юристь, 1997.
40. Теория государства и права. Учебник под ред. В.М. Корельского и В.Д. Перевалова. – М.: Норма, 1997.
41. Теория государства и права. Курс лекций. Под ред. М.Н. Марченко. – М.: Зерцало, 1997.
42. Теория государства и права: Учебник /Под. ред. В.К.Бабаева. – М.: Юрист, 2002.
43. Хропанюк В.Н. Теория государства и права. – М., 2000.

Підсумкові питання з курсу

1. Предмет теорії держави та права.
2. Методи (методологія) пізнання держави та права.
3. Місце та роль теорії держави та права в системі суспільних і юридичних наук.
4. Наукові концепції походження держави і права.
5. Суспільна влада та соціальні норми первісного ладу.
6. Загальні закономірності та різноманітність форм виникнення держави і права.
7. Ознаки держави, що відрізняють її від суспільної влади первісного суспільства.
8. Ознаки права, які відрізняють його від норм первісного ладу.
9. Поняття, ознаки та сутність держави.
10. Завдання та функції держави.
11. Правові форми та методи здійснення функцій держави.
12. Роль правоохоронних органів в здійсненні функцій держави.
13. Поняття та елементи державної влади, її співвідношення з політичною владою.
14. Поняття та структура політичної системи суспільства. Характеристика її елементів.
15. Взаємодія держави з іншими елементами політичної системи суспільства.
16. Самоврядування народу: поняття, принципи та форми здійснення.
17. Основні форми демократії в Україні.
18. Типологія держав: формаційний та цивілізаційний підходи.
19. Поняття та структура форми держави.
20. Різновиди держав за формою правління.
21. Форма державного устрою: поняття, різновиди держав за формою державного устрою.
22. Державно-правовий режим та його різновиди.
23. Поняття механізму держави та характеристика його структурних елементів.
24. Поняття та ознаки державного апарату, принципи його побудови в Україні.
25. Орган держави: поняття, ознаки та види.
26. Правоохоронні органи в структурі державного апарату.
27. Теорія розподілу влад: генеза ідеї, перспективи її втілення в побудові державного апарату в Україні.
28. Основні сучасні концепції держави.
29. Поняття правової держави, її основні ознаки та принципи.
30. Поняття та ознаки громадянського суспільства.
31. Основні сучасні концепції права.
32. Нормативний підхід до праворозуміння.
33. Поняття та основні ознаки права.
34. Принципи права: поняття, різновиди та їх роль у правовому регулюванні.
35. Цінність права в суспільному житті.
36. Право, політика, економіка: їх взаємозв'язок і взаємодія.
37. Поняття, ознаки та види соціальних норм.
38. Норми права в системі соціальних норм.

39. Поняття та основні ознаки норм права.
40. Види норм права та їх характеристика.
41. Норми матеріального і процесуального права.
42. Структура норми права. Характеристика її складових елементів.
43. Співвідношення норми права та статті нормативно-правового акта.
44. Функції, принципи та види правотворчості.
45. Основні стадії правотворчості.
46. Законодавчий процес: поняття та стадії.
47. Поняття та різновиди форм (джерел) права.
48. Поняття нормативно-правового акта та його співвідношення з актом застосування норм права.
49. Юридичні властивості та види нормативно-правових актів.
50. Закон: поняття, основні ознаки та види.
51. Підзаконні нормативно-правові акти: поняття, ознаки та види.
52. Чинність нормативно-правових актів у часі.
53. Зворотна сила закону.
54. Дія нормативно-правових актів у просторі і по колу осіб.
55. Поняття та ознаки правових відносин.
56. Види правових відносин.
57. Склад (елементи) правових відносин.
58. Суб'єкти правових відносин. Поняття та структура правосуб'єктності.
59. Громадяни як суб'єкти правових відносин.
60. Державні органи, організації та суспільні утворення як суб'єкти правових відносин. Поняття юридичної особи.
61. Держава як суб'єкт правових відносин.
62. Об'єкти правових відносин.
63. Зміст правових відносин (фактичний, юридичний, вольовий).
64. Поняття, ознаки та зміст суб'єктивного права. Співвідношення з об'єктивним правом.
65. Поняття, ознаки та зміст юридичного обов'язку.
66. Юридичні факти: поняття та класифікація.
67. Система права: поняття та характеристика її елементів.
68. Предмет і метод правового регулювання.
69. Коротка характеристика галузей національного права України.
70. Правова система: поняття та структура. Співвідношення з системою права та системою законодавства.
71. Система законодавства: поняття та структура.
72. Поняття та форми систематизації законодавства.
73. Поняття та форми безпосередньої реалізації права.
74. Застосування норм права: поняття та ознаки.
75. Підстави застосування норм права.
76. Основні стадії застосування норм права.
77. Основні вимоги до правильного застосування норм права.
78. Акт застосування норм права: його ознаки, відмінність від нормативно-правового акта.
79. Прогалини в праві та способи їх усунення
80. Аналогія закону та аналогія права. Загальні правила їх застосування
81. Поняття та необхідність тлумачення норм права.
82. Способи тлумачення норм права.

83. Види тлумачення норм права за суб'єктами.
84. Тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту.
85. Акт тлумачення норм права та його співвідношення з нормативно-правовим актом.
86. Поняття правомірної поведінки та її види.
87. Поняття, основні ознаки та види правопорушень.
88. Склад правопорушення: поняття та характеристика ознак його елементів
89. Соціальна природа та причини правопорушень в сучасному суспільстві.
90. Поняття, основні ознаки та види юридичної відповідальності.
91. Принципи та підстави юридичної відповідальності.
92. Цілі юридичної відповідальності.
93. Поняття та основні принципи законності.
94. Законність, правопорядок, суспільний порядок та характеристика їх співвідношення.
95. Система гарантій законності і правопорядку
96. Види юридичних гарантій законності і правопорядку.
97. Правосвідомість: поняття, структура та види.
98. Роль правосвідомості в правотворчості і реалізації права.
99. Професійна правосвідомість працівників правоохоронних органів.
100. Правова культура та правове виховання.
101. Правовий нігілізм: поняття, витоки та перспективи подолання в Україні.
102. Правове регулювання: предмет, межі та основні стадії.
103. Поняття та основні елементи механізму правового регулювання.
104. Романо-германська правова сім'я та її особливості.
105. Англо-саксонська правова сім'я: її характеристика та основні джерела права.